דברי דוד
צוואה

מאת

כבוד קדושת אדמו"ר הגה"ק בנן של קדושים

מרן נתן דוד מביאלע זצללה"ה

בן לאותו צדיק הרה"ק ר' ירחמיאל צבי
בהרה"ק הר"ר ר' יצחק יעקב מביאלע
בהרה"ק ר' נתן דוד אדמו"ר משידלאווצי
בהרה"ק ר' ירחמיאל צבי בן איש אלקי
ר' יצחק יעקב מפרשיסחא הנקרא היהודי
הקדוש נכד ר' יהושע אדמו"ר מאסטראווי
והרה"ק ר' שלמה לייב מלענטשנע והתן
אדמו"ר אי"ש מנאוואמינסק זצללה"ה
זי"ע ועכי"א

הובא לדפוס ע"י בן האדמו"ר המחבר ז"ל
צבי ראבינאוויטש

לאנדאן
שנת יגאלנו משיח צדקנו לפ"ק

B

Digitized by Project Zikaron
Touro University-NY Libraries
www.zikaron.tourolib.org
2026

הכתבת של המלבה"ד :

10, St. Mark's Rise,
Dalston,
London, E.8

ב"ה

הקדמת בן האדמו"ר המחבר הק' זי"ע

כאשר בעוה"ר נלקח מאתנו ארון האלקים ובא השמש בצהרים בפתע פתאום בעוד לא עברה עליו שעה קלה שהיו שפתותיו מרחשין בד"ת ועוד מעט הצדיק אבד ונעלם מאתנו ומת בחצי ימיו בשנת הארבעים ושבע לימי חייו ונשמתו הקדושה עלתה השמימה באור ליום ב' נח איש צדיק, כ"ט תשרי שנה זו.

אחת היא הנחמה שלי שיודפסו דבריו המתוקים מדבש ונופת צופים ויתבשם העולם מזיו אצילות רוחו ומי יודע להכיר את ערכו יותר ממני, בנו ותלמידו ועלי מוטל חוב קדוש לפרסם צדקתו ברבים להיות עומדת לעד צדקתו למען ידע דור האחרון את גדלו אשר כל ימיו קיים „אדם כי ימות באהל", באהל של תורה ועבודה והקדיש עצמו כדרך אבותיו הקדושים זי"ע וכמעט שאין דוגמתו במדותיו ובכל מעשיו לש"ש. והשאיר אחריו הרבה והרבה כתבים על התורה והזוהר ודרשות מלאים מוסר וחסידות, והרבה חדושי הלכות על הש"ס.

ונגשתי כעת להוציא אחוז קטן מעט מזער מכתי"ק הרבים הנשארים את הצוואה הנוכחית אשר העתקתי אות באות ודבר לא חסרתי מכל אשר היו לפני למען לא יפול דבר ארצה. באתי אך להתנצל שאם המצא תמצא איזה קלקל התיבות האשמה בי כי יראתי לשלוח ידי, ידי כהה בדברי אבי ז"ל הכ"מ וידוע מאמר חז"ל „חזקה על חבר שאינו מוציא מתחת ידו דבר שאינו מתוקן".

ובאמת הצוואה הזאת לא נכתבה לשם הדפסה רק כל אנ"ש והרבה הרבנים והגאונים שליט"א אשר קראו אותה והוטבה בעיניהם מאוד עוררוני להוציאה לאורה קודם שאר חדושי תורה המסודרים למען יהנו רבים מאורו ומזיו כבודו להורות לעם ד' את הדרך אשר ילכו בה ואת המעשה אשר יעשו עפ"י התורה והמצוה. כי בין שורותיו יצהירו כזהר הרקיע אמרות טהורות בהשכל ודעת לפשט העקמומיות שבלב להמשיך הלבבות לאביהם שבשמים ובזה אזכה להקים שם בעולם לכבוד אדמו"ר המחבר זצ"ל ולשום לו שארית בארץ וכאמרם חז"ל (שקלים ירושלמי) אין עושין נפשות לצדיקים דבריהם הם זכרונם וצדיקים במיתתם קרויים חיים.

וקראתי שם החיבור זה בשם „דברי דוד" והוא לשון נופל על שמו.

באתי להזכיר לטובה ולברכה את שם אמי מורתי הרבנית תחי' אשת חיל עטרת בעלה שנתעטר בה בעלה וה' יאריך ימיה ושנותיה ותזכה לראות שמחות רבות בכל יוצאי חלציה.

וגם אברך את אחיותי היקרות מרת מרים ורחל תחיו.

וכן אביע בזה תודתי וברכתי לכבוד ידידי הרב הגאון ר' יהושע שפעטמאַן שליט"א אשר תרגם את הצוואה לשפת יהודית.

להיות זאת לנחת רוח ולזכרון עולם לנשמת ר' לייביש ריקעל ז"ל שבניו ובנותיו עזרו להדפסת הצוואה הזאת לזכות נשמתו.

ועל הטוב יזכר ר' אבא מייערס יחי' ור' חיים שטאַרק יחי' אשר עירו לצורכי הוצאות הדפוס.

ועל הטוב יזכרו כל הקאמיטי אשר עמדו לימיני ברוח נדיבה ישלם ה' פעלם ויזכו לרוב עושר ואושר באריכות ימים ושנים וחיי נחת עד עולם סלה.

ואני תפלה להשי"ת כי אזכה בקרוב להוציא לאור את שאר

חבוריו המסודרים לדפוס ויהי' ה' אלקינו עמנו כאשר היה עם אבותינו ואל יעזבנו ואל יטשנו וזכות אבי מרן המחבר הרה"ק זללה"ה יעמוד לנו ולכל אנ"ש ונזכה לראות בנחמת ציון וירושלים בב"א.

אור ליום ו' עש"ק, כ"ט כסלו, תש"ח לפ"ק סט. אלבאנס.

צבי בן אדמו"ר הרה"ק זצ"ל זי"ע הכ"מ

א.

נכון אצל כל יהודי להיות מוכן אצלו מה הוא רצונו שינהגו אחריו כי לא ידע אנוש עתו וכצעיר וכזקן המה בידי השי"ת. והתורה הקדושה משבחת את אברהם אבינו ע"ה: למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו והיא סגולה לאריכות ימים ושנים וכן נהגו אבותי הקדושים וכן אני נוהג.

ב.

בני ובנותי היקרים לי אבקש מכם אשר תלכו בדרכי השי"ת ולא תקילו ח"ו בשום מצוה קלה כבחמורה אמרו חז"ל מאורי עולם.

עוד אבקש מכם כיון שכל ימי חיי הייתם זהירים בכבוד אמכם היקרה תחי' כן תוסיפו עכשיו ביתר שאת ותשמעו תמיד בקולה כי חלקי אשר כבדתם אותי בחיי שייכת עכשיו לאמכם תחי'.

ג.

וגם אבקשכם שתדעו ותאמינו באמונה שלימה כי השי"ת מנהג עולמו בחסד ובריותיו ברחמים ואין שום רע כלל יוצא מן השי"ת וזאת המדה נוהגת מן ראשית הבריאה עד עולם בין ליחיד מישראל ובין לכלל ישראל כל מה שהשי"ת עושה הוא רק טוב. ולכן בעת תגיע עתי תקבלו זאת באהבה ואל תרעשו יותר מן הראוי ובזה תעשו נחת רוח לנשמתי. אתם ידעתם האיך כל ימי חיי הייתי בשמחה, לכן תעשו גם אתם כזה ותלמדו המדה הזאת ממני. ובזכות זה יהי' אך טוב ושמחות אצלכם תמיד בתוך כלל ישראל.

ד.

אני חבר ב„עדת ישראל“ על ידי הת“ת קריסטיאן סטריט לעניני ענפילד ואם צריכים ישלמו המותר ויניחו מקום פנוי סביב קברי ארבע אמות דאורייתא שלא יניחו שמה שום איש ולא יבנו ח“ו שום אוהל ולמעה“ש שלא להקיל בזה כי כן הוא רצוני ממש.

ה.

הטהרה וכל הסדר ינהגו עמי כמו שנוהגים ה„עדת ישראל“ עם כל יהודי פשוט.

ו.

באמת אין אני רוצה כלל בהספדים אבל קשה לי לצוות על זה כי ירא אני אשר לא ישמעו לי בזה. ובפרט כי בלאנדאן הוא כמעט מנהג המקום להספיד לכל אחד ואחד, וקשה להיות יוצא מן הכלל לכן רק אבקש לקצר ושלא להרבות בשבחים אשר אין לי.

ז.

על הבית עולם יקרא ידידי הרב חו“ב שפּעטמאַן שליט“א את הצוואה בלשון יודיש כדי שכולם יבינו אותה.

ח.

גם המצבה תהי׳ אבן פשוטה בתכלית הפשטות ולא יכתבו שם תואר רק שמי ושם אבי הקדוש זצלה“ה ועלי יכתבו רק התואר רבי נתן דוד ולא יותר. באמת קשה לי גם התואר הלז „רבי“ רק כאשר חותני הקדוש זצלה“ה קרא אותי בתואר הזה כמה פעמים וגם למען כבוד המשפחה והחיים יחיו אניח זה לבד.

ב"ב יחיו לא יבקרו תכופים על קברי למעה"ש רק קודם ראש השנה ויום היא"צ, ורק כשיעשו שמחות יבואו ויודיעוני כי האבות שמחים ויש להם עונג גם בעולם הנשמות אם יש שמחה אצל בניהם ובנותיהם יחי'.

ט.

אבקש את מתפללי בית המדרש שיחזקו את בית המדרש ושיהיו מנין ברווח ויאכלו שלש סעודות בכל שבת קודש כמו בחיים חייתי בלי שום שנוי כלל וכלל. ואפילו אם יצטרכו לשכור איזה אנשים לפנות ערב יעשו כן ותודה להם בעד זה כי תהי' טובה לנשמתי הצריכה לרחמי השי"ת.

י.

כל ספרי תורה בין שלי ובין אותם השייכים להבית המדרש הכל הם קנין של בית המדרש וגם כל הכלי כסף של הספרי תורה המה ישארו בבית המדרש, וגם הכתר תורה של חותני הקדוש שייך אל הבית המדרש כל זמן אשר ישאר אפילו מנין בצמצום ח"ו בבית המדרש.

יא.

אבקש ממתפללי בית המדרש שיהיו תמיד בשלום ולא יפרדו זה מזה וגדולה ברכת השלום ואם אזכה איה"ש אזכור אותם לטובה בעולם הנצחיות.

יב.

נא שלא לעשות נדרים כל השנה כי כן נהגתי בעצמי בחיי רק ביו"ט ובעת אשר יהודי יעשה שמחה.

י"ג.

את המלא רחמים אשר אני נהגתי לעשות יעשה הגבאי יחי׳ ובכלל תראו שיתנהג הבית המדרש כמו מאז ומקדם.

י"ד.

אשתי הרבנית היקרה תחי׳ דעי כי זה המעט מן קדושת התורה זכיתי רק בבית אביך הקדוש אשר לא זזתי מלראות מעשיו הקדושים והייתי חביב עליו ביותר כאשר את יודעת וכמעט בכל מכתביו הוא כותב עלי בזה הלשון „חתני הנחשב לי כבני ממש". לכן אני נותן לך מתנה קטנה דהיינו בכל התורה הקדושה שלמדתי ובכל המצות — יהי׳ אפילו מעט מזעיר — אשר עשיתי מיום עמדי על דעתי עד יום פטירתי יש לך חלק כחלק עמי ממש מחצה על מחצה. וכן כל מה שישאר אחרי מן ביתי כמו חפצי הבית והכלי כסף בין מה שנפלו לי בירושה ובין מה שניתנו לי כאן במתנה וכן כל הספרים הכל בכל שייכים לך קנין עולם עד מאה ועשרים שנה ואת תשתמשי בהם מרוב שמחה ונחת ביו"ט ועל שמחת יוצאי חלצינו יחיו.

ט"ו.

ועוד אבקשך אשתי היקרה לי תחי׳ כאשר אני יודע האיך נפשך קשורה בנפשי וגם את נפש רכה וקשה לך להתחזק כל כך לכן אני פונה אליך בבקשתי בכל לבבי ובכל נפשי נא היקרה חזקי עצמך מאד מאד כי את בת מלך מגדולי היחוס עד הבעל שם טוב ובזה תראי לכל יוצ"ח האיך צריכים לבטל את עצמי נגד השי"ת, ובפרט כי עכשיו מוטל עליך חוב יותר — מקומי ומקומך. ואת צריכה להשגיח על ב"ב היקרים יחיו. ונא לראות שהתנהגות הבית תהי׳ כמו בחיים חייתי.

את תעשי קידוש בכל שבת ושבת, ואל תחסרי מן צורכי שבת כל שהוא, רק יהי׳ הכל כמו בחיי וכן במשך כל השבוע תראי להתנהג כמאז ומקדם ובפרט כי

צריך כל יהודי להאמין כי אין מיתה נצחית רק היא על זמן בלי ידוע והיא בחינת פושט צורה ולובש צורה ונאמן השי"ת להחיות מתים בקרוב.

טז.

את החדושי תורה אשר כתבתי אינם מסודרים כהיום לכן אם יהי' לי אפשרות אשרפם כל עוד נפשי בי אבל אם לא אשרפם בעצמי אבקש את בני יקירי שתיכף אחרי הקבורה ישרפם וח"ו לשנות מן זה הרצון שלי אבל אני מלא תקוה שעוד יחזק השי"ת בחי ואוכל לסדרם באר היטב אזי אם ימצאו כתוב בראש הספר „מסודר לדפוס" רק אז ידפסו אותם אבל ח"ו לשנות.

יז.

בני יקירי הרב שליט"א אבקשך אשר תגמור לימוד הוראה על נכון וגם אבקשך כאשר אתה עוסק בצורך הצבור לכן אל תתרשל ח"ו מדרכך כלל כי גדול כבוד הצבור וצריך אתה לעשות חובתך כמו תמיד בלי שנוי.

ועתה אבקש ממך בני יקירי חביבי ויחידי כל היא"צ אשר נכתבו בפנקס המיוחד שלי תשמור אתה ותודיע להם היא"צ כמו שנהגתי אני הכל מפורש ומבורר בפינקס היא"צ אצלי.

יח.

הגם שכל ימי הייתי זהיר מאד שלא לצער שום יהודי ח"ו וקטן וגדול היו שוים בעיני וכבודם הי' חשוב אצלי מאד כשלי כי אמרתי מקרא מלא דיבר הכתוב „כי כרם השם בית ישראל" ומי אנכי אשר אקלל ואפגם כרם המלך הקדוש אני חופש איזה זכות שאוכל לומר לפני בית דין של מעלה ואין אני מוצא הרבה רק זאת תיתי לי כי לא ביישתי שום יהודי מעולם אעפ"י כן מי יודע אם יצאתי ידי חובתי ע"כ אבקש לכל מי שחטאתי נגדו בין איש ובין אשה שימחלו לי במחילה גמורה ואני מצדי אני מוחל לכל מי שחטא נגדי בין בדיבור ובין במעשה מחילה גמורה.

יט.

ועתה ידידי היקרים אנ"ש אחי ורעי. אתם ידעתם האיך התהלכתי לפניכם כרועה נאמן מצאתם אותי נאמן לפניכם תמיד מי מכם הי' צריך איזה עצה אזי בא אלי וב"ה אתם ידעתם כי כמה וכמה פעמים הצלחתי ונתתי לכם עצה טובה וישרה. וכן כמה פעמים התפללתי בעדכם והשי"ת שמע תפלתי ונושעתם כמובן שאין אני תולה זה ח"ו בזכותי רק זאת היתה שזכות אבותינו הקדושים זצללה"ה עמדה לכם וגם אתם ידעתם כי תמיד הייתי מוכן לעשות חובתי נגדכם, בלי שום שנוי בין עשיר ואינו עשיר כלכם הייתם שוים לטובה בעיני ואתם מצאתם אותי לא רק רבי רק גם כן ידיד נאמן אשר כל נסתרות לבכם יכולתם לספר אליו. על כן אבקש מכם שתזכרו זאת ותתברכו מן השי"ת בחיים ארוכים ובריאות גופא וכל טוב יחד עם כל ב"ב יחיו.

כ.

עוד הפעם אני פונה עצמי אל בנותי היקרות לי תחי' כי במשך חוליי שמעתי מכן כי אין אתן יכולתן להבין מדוע עשה השי"ת לי זאת כי בעיניכן אני גדול עד מאד וכו' וכו' ע"כ דעו כי אין הדבר כן. אין יסורים אצל איש כמוני בלא עון והאשם תלוי בי ואין אני רק איש פשוט וכל אשר אתן ראיתן אותי עושה, חוב הוא על כל יהודי ויהודי לעשות ואין אני יוצא מן הכלל ולכן דעו כי צדיק השי"ת על כל הבא עלי „ואני מקבל באהבה מה שהשי"ת עושה עמדי אבל אני מבקש עוד מהשי"ת שישלח לי רפואה שלימה בקרוב ולכן מה שהשי"ת יעשה הכל טוב ויפה

כא.

ועתה אני פונה עצמי אל ידידי אשר עזרו אותי בלב ונפש חפיצה מדי יום יום אליכם אישים אקרא זאת הפעם הנה אתם ידעתם כי מעולם לא הייתי ח"ו דורש דמים ולא א[illegible] לאחד מכם תן לי מעות ורק אתם בעצמכם נתתם לי מחמת רצונכם

הטוב כי כן היתה דרך אבותינו הקדושים אבל אבקש להודיעכם כי כמו אני כן היא דרכה של אשתי הרבנית תחי'. והנני בטוח כי תוסיפו לעשות ולחזק את ידידתכם עם הרבנית וב"ב יחיו ולעשות חסד „לבית דוד" כמאז ומקדם. ותודה לכם בעד העבר וכן בעד העתיד. ואני תפלה להשי"ת שתתברכו בחיים טובים ארוכים, ובריאות גופא בעשר וכבוד ותזכו יחד עם כל ב"ב יחיו לראות במהרה בשוב השם שבות עמו ובגאולה השלימה.

כב.

דרכי מעולם היתה כל ימי חיי שלא להטיל טורח על שום איש בין על צבור ובין על יחיד לכן דעו כי אנשים נקבעו אצלו בשמות ושמניתי בקאמיטע שישגיחו על כל הצוואה שתתקיים המה לאו דוקא, ואם איזה הוא מהם לא יוכל לקבל עליו העול הזה הוא יעשה מה שלבו מצווה אותו ואין לי ח"ו שום טענה כלל עליו, וישאר ידידי הנאמן כי יודע אני כמה קשות ורבות הנה טרדות המסחר רק כאשר אני אוהב סדר ומשטר נכון מניתיכם לפי שעה ואתם תוכלו לגרוע או להוסיף כטוב בעיניכם.

כג.

ואלה שמות האנשים:

רבי יהושע שפעטמאַן שליט"א
מר חיים שטאַרק יחי'
מר איטשע מאיר ענגעל יחי'
מר משה כץ יחי'
מר אבא מייערס יחי'
מר דוב קליימאַן יחי'
מר יוסף ארלינסקי יחי'
מר יחזקאל אליוועך יחי'
מר אייזיק קליימאַן יחי'
מר צבי בינשטאָק יחי'

מר צבי אלימלך אורי יחי'
מר משה לואים יחי'
מר יוסף פישמאַן יחי'
* מר ישראל דזשאַסעפּס יחי'
* מר אלקנא הילל יחי'

כד.

אלה יעמדו על הברכה ברכת אוהב נאמן ובטח השי"ת לא יקפח ח"ו שכרם וברוך השי"ת מציון שוכן ירושלים. ואתם הדביקים בד' אלקיכם חיים כלכם היום עם כלל ישראל.

כה.

כאשר שניתי את הצוואה בימי חוליי לכן קשה הכתב כי אני כותב בטורח מרובה ומחמת יסורים רבים ל"ע ואפשר יש טעות באותיות וכל זמן שלא תהי' צוואה אחרת מוכנת הצוואה הזאת היא בתוקפה הגם כי לא חתמתי את שמי עלי'.

* האנשים אשר נוספו.

ב"ה

הקדמה

(צו דער צוואה פון ביאַלער רבי זצ"ל)

מיט גרויס ערנסטקייט און יראת הכבוד טרעט איך צו איבער־צוזעצן די צוואה פון ידידי הרה"צ בנש"ק וכו' רבי נתן דוד זצ"ל, ביאַלער רבי, וועלכער איז לײדער אַזוי פריה אַוועקגעריסען געוואָרען פון דער וועלט.

די צוואה האָט דער חשובער נפטר געשריבען אין לשון־קודש, אַ פּאָר וואָכען פאַר דער פטירה, מיט גרויסע יסורים און אָנ־שטרענגונג. נאָר אַזוי ווי ער האָט אין דער צוואה, סימן ז' — געשריבן.... „ידידי הרב שפּעטמאַן שליט"א זאָל לייענען די צוואה אין אידיש כדי אַלע זאָלען עס פאַרשטיין" דעריבער האָב איך מיר גענומען דעם הייליגען חוב איבערצוזעצען די צוואה אין אַ פאָלקסטימלעכען אידיש, פּראָסט מאַמע־לשון.

כאָטש דער נפטר זצ"ל, האָט ניט געהאַט די כוונה מיטן שרייבען די צוואה, אַז מען זאָל זי דרוקען, דאָך האָבן מיר, מיט דער הסכמה פון פיעל באַוואוסטע רבנים, באַשטימט, אַז עס איז וויכטיג און נויטיג איבערצוזעצען די צוואה אין אידיש און אויך אין ענגליש און אָבדרוקען עס. כדי צו געבען אַ מעגלעכקייט אַלע זאָלען קענען לעזען, פאַרשטעהן, וויסען און לערנען דעם לעבענס־וועג פון אַ איד, וועלכער דענקט, ווי אַזוי צו לעבען ווי אַ איד,

און קענען אויך גען פון דער וועלט, איבער הונדערט און צוואנציג יאָהר, ווי אַ איד.

די צוואה איז דער אינהאַלט פון אַרט גלויבען, דענקען, טראַכ־טען פון אידישען פילאָזאָפישען לעבענס־וועג, פון אמונת השם פון תורה הקדושה און פון דרך החסידות, די טייערע גוטע מדות און אידישען מוסר ויראת השם בהשגחה העליונה, וואָס זיינען פיעל און אין אידישע ספרים הקדושים, ספרי מדות ומוסר וספרי חסידות.

די צוואה אַליין איז שוין אַ גוטער שפּיגעל צו זעהען דעם לעבענס־וועג מיט זיין אַרט דענקען פון דעם זעהר חשוב'ן און גרויסען נפטר זצ"ל, אין אַלע ענינים פון אידישען לעבען, התנהגות און גייסטיגען העכערען לעבען, ווי אויך אין אַלטעג־ליכען און אידישען פאַמיליען־לעבען, סיי בין אדם למקום און סיי בין אדם לחבירו. דאָס באַווייזט די הויכע הייליגע נשמה פון נפטר זצ"ל, חסיד ועניו, פול מיט רגש, אדישער פאָלקסטימלעכע פילונג, מיט הייליגע סענטימענטען, וואָס איז דער גרונד און יסוד פון אידישען לעבען און אַנטוויקלונג פון חסידישען פאָלקסטימ־לעכען פילאָזאָפישען אַרט דענקען און לעבען.

איך בין בטוח, אַז אַלע וועלען דאָס לייענען און אויך געבען צו לייענען די, וועלכע פאַרשטעהן נאָר ענגליש.

די ענגלישע איבערזעצונג איז געמאַכט געוואָרען דורך ידידי הצעיר הרב צבי נ"י (מיניסטער פון סט. אָלבאָנס קהלה) דער בן יחיד פון דעם גרויסען נפטר זצ"ל, המחבר פון דער צוואה, מיט דער הייליגער כונה — „שמע בכל לשון שאתה שומע"... כדי זיך אַרויסלערנען דערפון גוטע אידישע מדות ומוסר, און דאָס וועט זיין אַ גרויסער נחת רוח צו דער הייליגער נשמה פון גרויסען נפטר זצ"ל, זי"ע.

ובזכות זה וועט השם יתברך העלפען יעדען איד, מיט אריכת ימים ושנים און כל טוב, צו האָבען נחת פון זיינע קינדער און פאַמיליע, בישועת ה' לעמו ישראל, בנחמת ציון וירושלים, ובלע המות לנצח בביאת גואל צדק במהרה בימנו אמן.

וזכות אבותיו הקדושים מגזע קודש עד היהודי הקדוש מפרשיסחא והבעל שם טוב הקדוש יעמוד לנו ולכל ישראל, אמן.

ב"ה, חנוכה—

נשמתן של צדיקים וקדושים בבחינת נר תמיד ואורו של משיח.

שנת תש"ח — בנין ירושלים — לפ"ק.

הכותב בלב דואב וכואב, לונדון,

הרב יהושע שפעטמאן

C

א.

עס איז ריכטיג אַז ביי יעדען איד זאָל זיין צוגעגרייט אַ צוואה, ווי אַזוי מען זאָל זיך פיהרען מיט איהם, נאָך זיין לעבן. ווייל אַ מענטש ווייסט נישט, ווען זיין צייט קומט, און סיי יונג און סיי אַלט זענען אַלע אין די הענד פון השם יתברך.

די הייליגע תורה לויבט אברהם אבינו עליו השלום, „ווייל ער וועט אָנזאָגען זיינע קינדער און זיין פאַמיליע נאָך איהם"... און דאָס איז אַ סגולה צו לאַנג לעבען. אַזוי האָבען זיך געפיהרט מיינע הייליגע עלטערין און אַזוי פיהר איך מיך אויך.

ב.

מיין זוהן און מיינע טייערע טעכטער, איך בעט אייך אַז איהר זאָלט געהן אין די וועגען פון השם יתברך און איהר זאָלט נישט גרינג שעצען חס ושלום קיין שום מצוה סיי אַ לייכטע סיי אַ האַרבע מצוה אַזוי האָבען אונדזערע הייליגע חכמים זכרונם לברכה געזאָגט.

נאָך בעט איך אייך אַזוי ווי אַלע מיינע יאָהרען האָט איהר זעהר אָפּגעהיטען דעם כבוד פון אייער טייערער מאַמע זאָל לעבען, אַזוי זאָלט איהר יעצט נאָך מעהר און נאָך שטאַרקער זיין אָפּגעהיטען אין דעם, ווייל דער טייל כבוד וואָס איהר האָט מיר צוגעטיילט ביים לעבען געהערט עס יעצט צו אייער מוטער זאָל לעבען.

ג.

איך בעט אייך אַז איהר זאָלט וויסען און גלויבען מיט אמונה שלימה אַז דער אויבערשטער פיהרט זיין וועלט מיט חסד און

זיינע באַשעפענישען מיט רחמים. און אַז קיין שום שלעכטע געהט נישט אַרויס פון השם יתברך און אַזוי געהט עס אָן פונעם אָנהויב פון דער וועלט־בעשאַפונג ביז אייביג סיי צו אַ איינצעלנעם פון אידען סיי צום גאַנצען כלל ישראל, וואָס השי"ת טוט איז אַלעם לויטער גוטסקייט, דעריבער ווען עס וועט קומען מיין צייט, זאָלט איהר דאָס אָננעמען מיט ליעבשאַפט און איהר זאָלט נישט שטורמען מעהר ווי עס ברויכט צו זיין. און דאַדורך וועט איהר פאַרשאַפען אַ נחת־רוח צו מיין נשמה.

איהר ווייסט ווי אַזוי איך בין גיווען אַלע מיינע יאָהרען מיט שמחה, דעריבער זאָלט איהר אויך אַזוי טוען און לערנען די אייגענשאַפט פון מיר און אין דעם זכות וועט אייך תמיד זיין גוט. און עס וועט באַ אייך שטענדיק זיין שמחות, צוזאַמען מיט דעם כלל ישראל.

ד.

איך בין אַ מיטגליעד אין עדת ישראל דורך די תלמוד תורה קריסטיאַן סטריט בנוגע פון ענפיעלד בית עולם. אויב מען וועט ברויכען זאָל מען באַצאָהלען מעהר און מען זאָל איבערלאָזען אַ ליידיג אָרט אַרום מיין קבר 4 פיר איילען מדאורייתא (ד.ה. די מאָס לויט איילען פון דער תורה). מען זאָל דאָרט נישט ליגען קיינעם און מען זאָל חס ושלום נישט בויען קיין אוהל. למען השם מען זאָל נישט גרינג שעצען דאָס, ווייל אַזוי איז מיין ריכטיגער פערלאַנג.

ה.

די טהרה און אַלעס זאָל מען זיך פיהרען מיט מיר, אַזוי ווי די עדת־ישראל פיהרט זיך מיט אַלע פשוטע אידען.

ו.

באמת ווייל איך גאָר נישט קיין הספדים, אָבער עס איז מיר שווער דאָס צו באַפעהלען, ווייל איך האָב מורא אַז מען וועט

מיך נישט פאַלגען אין דעם, בפרט אין לאָנדאָן איז דאָך כמעט אַ מנהג צו מאַכען יעדען איינצעלנעם אַ הספד, איז שווער זיך אַרויסצונעמען פון כלל ישראל. דעריבער בעט איך נאָר מקצר צו זיין, און נישט צו זאָגען קיין סך שבחים וואָס איך האָב זיי נישט.

ז.

אויף דעם בית עולם זאָל מיין פריינד הרב חו״ב שפּעטמאַן שליט״א לייענען די צוואה אין יידיש כדי אַלע זאָלען עס פערשטעהן.

ח.

אויף די מצבה זאָל זיין אַ פּראָסטער שטיין זעהר באַשיידען און מען זאָל נישט שרייבען קיין טיטעל נאָר מיין נאָמען און דער נאָמען פון מיין הייליגען פאָטער זכר צדיק לברכה. און אויף מיר זאָל מען שרייבען נאָר דאָס טיטעל „רבי נתן דוד" און נישט מעהר. באמת איז מיר דער טיטעל רבי אויך שווער צו געברויכען אָבער אַזוי ווי מיין הייליגער שוועהר זכר צדיק לברכה האָט מיך שטענדיג גערופען מיט דעם טיטעל און אויך צוליעב דעם כבוד פון מיין משפחה און די לעבעדיגע יחי״נ ערלויב איך עס.

לעמן השם מיין פאַמיליע זאָל נישט באַזוכען אָפט מיין קבר. נאָר פאַר ראש השנה און אין טאָג פון יאָהרצייט. אָדער ווען זיי וועלען מאַכען שמחות, זאָלען זיי קומען מיר אָנזאָגען, ווייל די עלטערען פרייען זיך און האָבען נחת אויך אין דעם עולם הנשמות, ווען עס איז דאָ שמחות ביי זייערע זיהן און טעכטער יחי״נ.

ט.

איך בעט די מתפללים אין מיין בית המדרש זיי זאָלען אויפ־האַלטען דאָס בית המדרש און עס זאָל זיין בריוח מנין און מען

זאָל עסען שלש סעודות אַלע שבת קודש אַזוי ווי מען האָט זיך געפיהרט ביי מיין לעבען אָהן שום ענדערונג. אפילו מען וועט ברויכען צו דינגען עטליכע מענטשען אויף שבת פאַרנאַכט זאָלען זיי אַזוי טוהן, איך דאַנק אייך פאַר דעם ווייל דאָס וועט זיין אַ טובה צו מיין נשמה וואָס ברויכט רחמים פון השם יתברך.

י.

אַלע ספרי תורות סיי מיינע סיי די וועלכע געהערען צום בית המדרש און אַלע זילבערנע כלים פון די ספרי תורות זאָלען בלייבען אין בית המדרש און דער כתר תורה פון מיין הייליגען שווערר זצ"ל ב״לאַנגט צום בית המדרש אַזוי לאַנג ווי עס וועט בלייבען אפילו אַ מנין אין בית המדרש.

יא.

איך בעט פון די מתפללים אין בית המדרש אז זיי זאָלען תמיד זיין בשלום, זיי זאָלען זיך נישט צעשיידען איינער פונעם אַנדערען. די ברכה פון שלום איז זעהר גרויס. און אויב איך וועל זוכה זיין וועל איך מיט השי"ת הליף זיי דערמאָנען צום גוטען אין דער אייביגער וועלט.

יב.

איך בעט מען זאָל נישט מנדר זיין אַ גאַנץ יאָהר. ווייל אַזוי האָב איך מיך געפיהרט שטענדיק באַ מיין לעבען נאָר אום יום טוב אָדער ווען אַ איד מאַכט אַ שמחה קען ער עס טוהן.

יג.

דעם „מלא רחמים" וואָס איך האָב אַליין געמאַכט זאָל דער גבאי זאָל לעבען מאכען. אין אלגעמיין זאָלט איהר זעהן אַז דער בית המדרש זאָל זיך פיהרען ווי תמיד.

יד.

מיין טייערע פרוי הרבנית תחי׳ זאָל לעבען, זאָלסט וויסען אַז דאָס ביסעל פון דער תורה וואָס איך האָב דערגרייכט האָב איך זוכה געווען אין זכות פון דיין הייליגען פאָטער׳ס הויז וואָס איך האָב מיך נישט אָוועקגעריהרט פון צו זעהן זיינע הייליגע מעשים, איך בין געווען באַ איהם זעהר באַליבט. אַזוי ווי דו ווייסט, אין כמעט אַלע זיינע בריוו האָט ער מיר געשריבען מיט דעם לשון „מיין איידים וואָס איז באַ מיר געשעצט ווי מיין אייגענער זוהן״, דעריבער געב איך דיר אַ קליינע מתנה, דאָס איז: אין דער גאַנצער הייליגער תורה וואָס איך האָב געלערנט און אַלע מצוות וואָס איך האָב געטוהן, — ווי ווייניג זיי זאָלען נישט זיין — פון ווען איך בין צו מיין פערשטאַנד געקומען ביז דעם טאָג פון מיין פטירה איז דיין טייל גלייך מיט מיר — האַלב אויף האַלב — אין אַלעס וואָס וועט בלייבען נאָך מיר פון מיין שטוב זילבער אַלעס וואָס איז מיר געפאַלען בירושה, און וואָס מען האָט מיר געגעבען במתנה און אַלע ספרים, אַלעס און אַלעם באַלאַנגט צו דיר ביז 120 יאָהר. דו זאָלסט אַלעס נוצען מיט שמחה אין נחת אויף יום טוב און אויף די שמחות פון אונזערע קינדער.

טו.

נאָך בעט איך דיך מיין טייערע פרוי זאָל לעבען, ווי איך ווייס ווי דיין נשמה איז פאַרבונדען מיט מיין נשמה און אַז דו באַזיצט אַן איידעלע נאַטור און איך ווייס ווי שווער עס וועט דיר זיין, זיך צו שטאַרקען און צו האַלטען, דעריבער בעט איך דיך מיט מיין גאַנצען האַרץ און נשמה: שטאַרק דיך מיין טייערע ווייל דו ביזט אַ בת מלך און דו שטאַמסט פונעם גרויסען יחוס ביז צום בעל שם טוב זי״ע און דאַדורך וועסטו ווייזען די קינדער ווי אַזוי מען דאַרף זיך מבטל זיין פאַר השם יתברך בפרט יעצט ליגט אויף דיר אַ דאָפּעלטער פליכט: מיין פּלאַץ און דיין פּלאַץ. דו מוזט אַכטונג געבען אויף די טייערע קינדער זאָלען לעבען

און איך בעט דיך אויך זאָלסט זעהן אַז דאָס פיהרונג פון דער שטוב זאָל זיין אַזוי ווי בײַ מיין לעבען. זאָלסט מאַכען אַלע שבת קידוש און עס זאָל גאָר נישט פעלען פון אַלעם וואָס מען ברויכט אָנצוגרייטען אויף שבת. אַלעס זאָל זיך פיהרען אַזוי ווי בײַ מיין לעבען. אויך אַ גאַנצע וואָך זאָלסטו זעהן אַז עס זאָל זיך פיהרען אַזוי ווי תמיד און בפרט ברויך אַ איד צו גלויבען, אַז עס איז נישטאָ קיין אייביגער טויט. נאָר אַלעס איז אויף אַ אומבאַוואוסטער צייט דאָס איז די בחינה — „פושט צורה ולובש צורה" און השם יתברך איז באַגלויבט לעבעדיג צו מאַכען די טויטע. — תחיית המתים — בקרוב.

טז.

די חדושי תורה וואָס איך האָב געשריבען, זענען ביים יעצ־טיגען צושטאַנד נישט דרוק פעהיג, ווייל זיי זענען נישט גע־אָרדענט. דעריבער אויב איך וועל נאָך האָבען אַ מעגליכקייט וועל איך זיי פערברענען, אָבער אויב איך וועל נישט קענען פער־ברענען ביי מיין לעבען, בעט איך מיין טייערען זוהן, אַז באַלד נאָך דער קבורה זאָל ער זיי פאַרברענען. חס ושלום נישט ענדערן פון דעם דאָזיגען ווילען. אָבער איך בין נאָך פיל מיט האָפענונג אַז השם יתברך וועט מיך שטאַרקען און איך וועל זיי קענען אָרדנען אינעם ריכטיגען סדר. דאַן אויב מען וועט טרעפען אַז עס שטייט אָנגעשריבען אין אָנהויב פונעם ספר „צוגעגרייט צום דרוק" נאָר דאַן זאָל מען זיי דרוקען אָבער חס ושלום נישט משנה צו זיין.

יז.

מיין טייערער זוהן הרב שליט"א איך בעט דיך אַז דו זאָלסט ענדיגען דאָס לערנען הוראה ריכטיג, ווי עס ברויכט צו זיין. אויך בעט איך דיך אַזוי ווי דו ביזט באַשעפטיגט אין געזעלשאַפטלי־כער טעטיגקייט און אין קהלה אַרבייט, זאָלסטו עס חס ושלום נישט פאַרנאַכלעסיגען, ווייל עס איז זעהר גרויס דער כר־ ־יוועם

צבור און דו דאַרפסט צו ערפילען דיין פליכט שטענדיג אָן שום ענדערונג.

און יעצט בעט איך דיר מיין טייערער געליעבטער איינ־ציגער זוהן, אַז אַלע יאָהרצייטען, וועלכע זענען פאַרשריבען אין מיין באַזונדערען פנקס, זאָלסטו אָפּהיטען און זאָלסט לאָזען וויסען די יאָהרצייטען צו די מענטשן. אַזוי ווי איך האָב מיך געפיהרט. אַלעס שטעהט גענוי אין מיין פנקס.

יח.

כאָטש איך בין אַלע מאָל געווען געוואָרענט נישט מצער צו זיין קיין שום איד חס ושלום סיי קליין סיי גרויס זענען געווען אין מיינע אויגען גלייך, און זייער עהרע איז ביי מיר זעהר חשוב געווען אַזוי ווי מיין אייגענער כבוד ווייל איך האָב געטראַכט דער נביא זאָגט: „כי כרם ד׳ בית ישראל" — דאָס אידישע פאָלק איז השי"ת'ס גאָרטען... און ווער בין איך דאָס גרינג צו שעצען, און שעדיגען דעם הייליגען קעניגלעכען גאָרטען? אָבער, היות ווי איך זוך אַ זכות פאַר מיר, וואָס איך זאָל קענען זאָגען פאַרן בית דין של מעלה, און איך געפין נישט פיל, נאָר דאָס דאָזיגע זאָל מיר באַשטעהן, אַז איך האָב קיינמאָל נישט פאַר־שעמט קיין איד פון דעסטוועגען ווער ווייסט אויב איך האָב מיין פליכט ערפילט, דאַריבער בעט איך אַלע קעגען וועמען איך האָב געזינדיגט סיי אַ מאַן סיי אַ פרוי זיי זאָלען מיר מוחל זיין במחילה גמורה. און איך פון מיין זייט בין מוחל אַלע וועלכע האָבען געגען מיר געזינדיגט סיי מיט אַ וואָרט אָדער מיט אַ טאַט אַלעמען בין איך מוחל במחילה גמורה.

יט.

און יעצט מיינע טייערע פריינד אנשי שלומינו, ברידער און פריינד איהר ווייסט ווי אַזוי איך בין געווען פאַר אייך, ווי אַ באַ־גלויבטער פאַסטוך. איר האָט אין מיר תמיד געהאַט אַ געטרייען פריינד. ווער פון אייך האָט געברויכט אַ עצה איז ער געקומען צו

מיר און ב"ה איהר ווייסט ווי פיל מאָל האָב איך מצליח געווען און האָב אייך געגעבען אַ ריכטיגע עצה און פיל מאָל האָב איך מתפלל געווען פאַר אייך און השי"ת האָט צוגעהערט מיינע תפלות און איהר זענט געהאָלפען געוואָרען פאַרשטעהט זיך אַז איך זאָג נישט חס ושלום אַז דאָס איז געשעהן אין מיין זכות. נאָר דאָס איז בודאי געווען דער זכות פון מיינע הייליגע עלטערן זצלה"ה וואָס איז אייך בייגעשטאַנען. איהר ווייסט דאָך איך בין שטענדיג געווען בערייט צו טוהן מיין פליכט לגבי אייך. אָהן שום חילוק צווישען רייך אָדער נישט רייך. אַלע זענט איהר געווען גלייך צום גוטען ביי מיר און איהר האָט געפונען אין מיר נישט בלויז אַ רבי נאָר אויך אַ באַגלויבטען פריינד וואָס אַלע אייערע פאַרטרויטע ענינים און אייער האַרץ האָט איהר געקענט איבערגעבען. דאַריבער בעט איך אייך איהר זאָלט דאָס געדענקען און איהר וועט געבענטשט זיין פון השי"ת מיט לאַנג לעבען און געזונד און אַלעם גוטען מיט זייערע גאַנצע פאַמיליעס זאָלען לעבען.

כ.

נאָך אַמאָל ווענדע איך מיך צו אייך מיינע טייערע טעכטער זאָלען לעבען, ווייל אין דער צייט פון מיין שלאַפקייט האָב איך געהערט אַז איהר קענט נישט פערשטעהן פאַר וואָס השי"ת האָט צו מיר אַזוי געטוהן, אין אייערע אויגען בין איך געווען גאָר גרויס. אָבער איהר זאָלט וויסען אַז עס איז נישט אַזוי, עס זענען נישט פאַרהאַנען קיין יסורים ביי אַזאַ מענטש ווי איך אָהן זינד. און די שולד איז אין מיר. איך בין נישט מעהר ווי אַ פּראָסטער איד און דאָס וואָס איהר האָט מיך געזעהן טוהן, דאַרף יעדער איד טוהן און איך בין נישט קיין אויסנאַם. דאַריבער זאָלט איהר וויסען אַז השי"ת איז גערעכט מיט אַלעם וואָס איז אויף מיר געקומען און איך בין עס מקבל באהבה. אַלעס וואָס השי"ת טוהט מיט מיר. אָבער איך בעט פון השי"ת ער זאָל מיר שיקען אַ רפואה שלמה בקרוב. דאַריבער וואָס השי"ת וועט טוהן איז אַלעס גוט און ריכטיג.

כא.

יעצט ווענדע איך מיך צו מיינע פריינד וועלכע האָבען מיר געהאָלפען בלב ונפש טעגליך. צו אייך פריינד ווענדע איך מיך דאָס מאָל, איהר ווייסט דאָך אַז קיינמאָל האָב איך חס ושלום נישט געבעטען קיין געלד און איך האָב קיינעם נישט געזאָגט גיב מיר געלד, נאָר איהר אַליין האָט עס מיר געגעבען מיט אייער גוטען ווילען, אַזוי איז דער וועג פון מיינע הייליגע עלטערן, אָבער איך וויל אייך לאָזן וויסען אַז אַזוי איז אויך די פיהרונג פון מיין פרוי הרבנית תחי' און איך בין זיכער אַז איהר וועט ווייטער פאַרשטאַרקען אייער פריינדשאַפט מיט דער רבנית תחי' און מיט דער פאַמיליע תחי' און איהר וועט טוהן גוטס מיט מיין הויז — בית דוד, אַזוי ווי איהר פלעגט עס שטענדיג טוהן און איך דאַנק אייך פאַר די פאַרגאַנגענהייט און פאַר די צוקונפט. און איך בעט צו השי"ת אַז איהר זאָלט געבענטשט ווערען מיט אַ גוט לאַנג לעבען מיט געזונטהייט, עושר און כבוד און איהר זאָלט זוכה זיין מיט אייערע גאַנצע פאַמיליעס זאָלען לעבען צו זעהן בקרוב ווען השי"ת וועט ברענגען צו אונזער פאָלק אַ גאולה שלימה.

כב.

מיין דרך איז אַלעמאָל געווען נישט מטריח צו זיין קיין שום מענטש סיי אַ איינצעלנעם סיי מעהרערע. דאַריבער זאָלט איהר וויסען אַז די מענטשען וועלכע איך האָב צוזאַמענגעשטעלט אין דער קאָמיטע אַז זיי זאָלען אַכטונג געבען אויף דער גאַנצער צוואה, אַז זי זאָל ווערען דורכגעפיהרט איז נישט אומבאַדינגט. און אויב עמיצער פון די מענטשען וועלען נישט קענען נעמען אויף זיך די פליכט, זאָל ער אַזוי האַנדלען ווי זיין הארץ הייסט איהם. און איך האָב נישט חס ושלום קיין תרעומות געגען איהם און ער בלייבט טראָצדעם מיין געטרייער פריינד, ווייל איך ווייס וויפיל שוועריגקייטען עס באַרייטען היינט די מסחרים. נאָר ווייל איך בין אַ מענטש פון סדר, דאַריבער האָב איך זיי צייטווייליג

באַשטימט. און איהר קענט צוגעבען אָדער אַראָפּנעהמען ווי איהר פאַרשטעהט.

כג.

פאָלגענדע מענשען:

רבי יהושע שפּעטמאַן שליט"א
מר חיים שטאַרק יחי'
מר איטשע מאיר ענגעל יחי'
מר משה כץ יחי'
מר אבא מייערס יחי'
מר דוב קליינמאַן יחי'
מר יוסף ארלינסקי יחי'
מר יחזקאל אליווער יחי'
מר אייזיק קליימאַן יחי'
מר צבי בינשטאָק יחי'
מר צבי אלימלך אורי יחי'
מר משה לואים יחי'
מר יוסף פישמאַן יחי'
* מר ישראל דזשאָסעפּס יחי'
* מר אלקנא הילל יחי'

זיי זאָל ביישטעהן די ברכה פון א ריכטיג איבערגעגעבענעם פריינד. זיכער וועט השי"ת נישט צוריקהאַלטען צו געבען זיי זייער שכר.

געבענטשט איז השי"ת השוכן בציון ובירושלים.
ואתם הדבקים בד' אלקיכם חיים כולכם היום.

כה.

אַזוי ווי איך האָב געענדערט מיין צוואה אין די טעג פון מיין שלאַפקייט און עס איז מיר שווער דאָס שרייבען ווייל איך שרייב מיט גרויס אָנשטרענגונג און מיט גרויסע שמערצען —

* צוקאָאָפּעטירטע מעמבערס.

לאַ עליכם — און עס קען זיין אַז עס איז פאַרהאַנען אַ טעות אין די אותיות, אַזוי לאַנג ווי עס וועט נישט זיין קיין אַנדערע צוואה, איז די דאָזיגע צוואה אין קראַפט כאָטש איך האָב מיין נאָמען נישט געצייכענט.

ly the Holy One, blessed be He, who dwells in Zion and Jerusalem will not withhold their reward. "And you that cleave to the Lord your God are all alive this day" together with the whole people of Israel.

(25) As I have revised the Will during my illness and have written with great pain and difficulty, so there may be some mistakes with regard to some letters. As long as no other will shall be found this will shall remain utterly valid, even though I have not signed it with my name.

"House of David"* as heretofore, and earn my thanks for the future as for the past. And so I pray the Holy One, blessed be He, that you may be blessed with long life and health with riches and honour, and may you live with all the members of my family to see speedily the day when God will bring back the captivity of His people with a perfect deliverance.

(22) I have all my life been averse to giving trouble either to a community or to an individual. I have therefore named a number of gentlemen, whom I desire to act as a committee to carry out all my instructions. I do not press this, however, and if any one of them feels that this would be too great a burden he can act according to his own inclination and I will bear no grudge against him and he will remain my trusted friend, for I know the many troubles and worries to which business men are subject. As a lover of order and system I have, however, appointed you for the time being and you may diminish or decrease the numbers as it may please you.

(23) The gentlemen are: Rabbi Joshua Szpetman, and Messrs. H. Stark, I. M. Angel, M. Katz, A. Mayers, B. Kleinman, J. Orlinski, H. Oliver, I. Kleinman, H. Binstock, H. M. Uri, M. Lewis, J. Fishman, I. Josephs** and A. Hillel**.

(24) These shall stand and be blessed with the blessing of a true and faithful friend and assured-

---

* i.e. Rabbi's name was Nathan David.

** Co-opted members.

found me not only a Rabbi but also a faithful friend to whom you could confide all your troubles. I therefore pray you to remember this and hope that you will be blessed by the Almighty with long life and health and all good things together with my own family.

(20) A few words now to my beloved daughters. During my illness I heard you saying that you could not understand why God was treating me thus, for in your eyes I was very great and so forth. Know therefore that this is not the case. A man like me does not suffer chastisements without having committed sin, and the fault is mine. I am only an ordinary man and all that you have seen me doing is only what it is the duty of every Jew to do, and I am no exception. Know therefore that God is just in all that comes upon me and I accept in love whatever God does to me, but still I entreat the Holy One, blessed be He, to send me speedily complete healing. Therefore whatever God shall do is all good and right.

(21) I now turn to the friends who every day so gladly gave me their help. This I have to say to you. You know that I was never mercenary and I never asked one of you to give me money, only you of your own free will gave it to me, for such was the way of our holy ancestors. But I wish to tell you that my wife is like me in this respect, and therefore I am confident that you will show her the same and even greater friendship as well as to my children, and deal kindly with the

(18) All my life I have been very careful not to offend or hurt any Jew. Great and small were equal in my eyes, and their honour was as precious to me as my own, for I always took to heart the Scriptural verse, "For the House of Israel is the vineyard of the Lord", and who am I that I should condemn or disparage the vineyard of the Lord. Seeking as I do for some merit which I may plead before the Heavenly Court I find little enough, only I pray that this may be reckoned to me, that I never in my life put any Jew to shame. Nevertheless, who knows whether I have reached my ideal? Therefore I beseech anyone whom I may have offended, whether man or woman, to pardon me unreservedly, just as I on my side unreservedly pardon anyone who has offended me whether in word or in deed.

(19) I turn now to you my dear friends, my brethren and companions. You know how I have been to you a faithful shepherd. You have always found me faithful. If any of you needed a counsel he came to me, and, thank God, you know how often I succeeded in giving you good sound advice, and also how often I prayed for you and the Holy One, blessed be He, heard my prayer and help came to you. Naturally I do not ascribe this to my merit; it was the merit of our holy ancestors that stood you in good stead.

You also know that I was always ready to do my duty towards you without making any distinction between rich and not rich. You were all equally good and worthy in my eyes, and you also

should make kiddush every Sabbath, and provide all the requirements of Sabbath just as in my lifetime. During the week also you should make a point of carrying on just as before. Remember especially that it is the duty of every Jew to believe that death is not eternal but only for an unknown period, a transition from one form to another, and the Holy One, blessed be He, will faithfully revive the dead in His good time.

(16) My Mss. on the Torah have so far not been revised. Therefore if I am able I shall burn them while I yet live, and if I do not burn them myself I request my dear son to burn them immediately after my burial and on no account to disregard my instruction on this matter. I am hoping, however, that God will yet give me strength to revise them properly. In that case if they find at the head of the manuscript the words "revised for publication" they may have them printed, but on no account otherwise.

(17) My beloved son, I desire that you should complete your studies for the Rabbinate, and I exhort you, since you are working for the community, to be zealous in your work, for great is the respect due to the community, and you must continue to perform your duties as heretofore. I also desire that you should take note of all the Jahrzeits which are written in my records and should inform the persons concerned as I have been accustomed to do, with all the details contained in my records.

pious deeds I never tired of observing, and who was particularly fond of me, as you know; in nearly all his letters he addressed me as "my son-in-law whom I regard as my own son." Therefore I leave you the following small gift. In all the Torah which I have learnt and in all the precepts — however few — which I have performed from the time when I became responsible for my actions until my decease, you shall have an equal share, no less. Also all my possessions such as my household effects and articles of silver, both those which I inherited and those which have been presented to me here, and all my books, all are left to you unreservedly for the rest of your life, and may you use them in joy and happiness on festivals and at the joyful occasions of our children.

(15) I further beg of you, my beloved wife, knowing how your soul has been bound up with my soul, how tenderhearted you are and liable to break down — therefore I implore you earnestly with all my heart and all my soul I pray you, my dear one, not to give way too much to grief. You are indeed the daughter of a King* — you come of a highly noted family, tracing your descent to Rabbi Israel Baal Shem-tob. By doing so you will set to all your descendants an example of submission to the will of God, all the more so as it is now incumbent on you to fill my place as well as your own. You must now watch over our dear children, and I beg of you to see that the house is conducted as it was when I was alive. I desire that you

*In Rabbinic Literature scholars are likened to kings.

losh Seudoth every Sabbath as they did during my lifetime without any change whatsoever. They will then perform a kindness to my soul which needs the mercies of the Holy One, blessed be He.

(10) All the scrolls of the Law belonging either to me or to the Beth Hamidrash shall be the property of the Beth Hamidrash, and all the silver ornaments of the scrolls as well as the *kether torah* of my revered father-in-law shall remain in the Beth Hamidrash so long as a bare minyan shall remain there.

(11) I beseech the members of the Beth Hamidrash to live always in harmony and not to secede from the congregation, for great is the blessing of peace, and if God grants I will plead on their behalf in the world of eternity.

(12) I would beg of them to make no offerings throughout the year, for such has been my own custom while alive, only on Festivals and at joyful celebrations of their fellow congregants.

(13) The Male Rachamim which I have been accustomed to recite should be recited by the Warden, and in general you should see that the Beth Hamidrash is carried on as heretofore.

(14) My dearly beloved wife, know that the small part of saintly sentiment to which I have been privileged to attain through the study of the Torah, came to me through the influence of the home of your saintly revered father, of whose

be followed, all the more so as in London it is practically a fixed custom to make speeches for everybody, and I do not care to be an exception. I will therefore only request that in my case they should be short and that no praises bestowed on me and to which I am not entitled.

(7) At the cemetery my friend Rabbi Szpetman should read this will in Yiddish, so that it may be understood by all present.

(8) The tombstone should be as plain as possible inscribed with only my name and the name of my saintly father. I should be designated merely as Rabbi Nathan David without any further complimentary epithets. I should prefer even to dispense with the title "Rabbi", but since my revered father-in-Law* several times addressed me with this title, and also in deference to the wishes of my family and relatives, I will just leave this. My wife and children should not visit my grave too often, but only before New Year and on the Yahrzeit, and also when there are joyful occasions in the family they should come and inform me, for parents rejoice and feel delight even in the world of spirit when their sons and daughters celebrate a joyful occasion.

(9) I beg of those who atend the Beth Hamidrash to keep up the Beth Hamidrash and pray there regularly. Even if they find it necessary to pay some men for the evening service they should do so. They should also arrange for Sha-

---

* The Rabbi of Novominsk

be He, governs His world with loving kindness and His creatures with mercy and that no evil at all issues from the Holy One, blessed be He. This has been the character of God's governance from the beginning of the creation; whether for an individual Israelite or for the community of Israel whatever the Holy One, blessed be He, does is only good. When my hour therefore arrives you will accept the separation with love and not display too much grief; by so doing you will give comfort to my soul. You know too that I was always of a cheerful disposition; therefore learn this quality from me, and well-being and gladness shall always abide with you as a reward in the midst of the community of Israel.

(4) I am a member of the "Adath Yisroel" (through Christian Street Talmud Torah) for burial purposes; and if, however, any additional expenses are incurred let them be paid. A space of four cubits (as prescribed by the Law) should be left round my grave, in which no-one should be buried nor any tent* erected thereon. This instruction should be strictly obeyed, for such is certainly my wish.

(5) The Taharah and the whole burial ceremony should be carried out for me in the same manner as is usually performed by the Adath Yisroel for any ordinary Jew.

(6) Actually I do not desire any funeral speeches, but I do not like to give any instruction with regard to this as I am afraid that it will not

---

* Ohel

THE WILL AND TESTAMENT OF THE BIALA RABBI זצ״ל

IT BEHOVES every Jew to draw up betimes his last will and testament, with his final instructions, for no man knows when his hour may come and both young and old are in the hands of the Almighty. The Torah indeed praises Abraham with the words: "In order that he may command his sons and his household after him"; and this is a prescription for the attainment of length of days and years, and such was the custom of my revered ancestors, which I now follow.

(2) My beloved son and daughters, I ask yoy to walk in the ways of the Almighty, and God forbid not to esteem lightly any precept, great or small, as was counselled by our Sages, the Lights of the World.

I further ask you seeing that during my lifetime you paid great respect to your mother, you shall now be still more particular in honouring and obeying her for the share of the filial respect which you paid in my lifetime also belongs now to your mother.

(3) I further ask you to believe with perfect faith and conviction that the Holy One, blessed

A Tribute from

DAYAN H. M. LAZARUS, M.A.

(Deputy for the Chief Rabbi)

ON READING through the צוואה of the saintly Rabbi of Biala זצ"ל, I was moved to tears and remained a while deep in thought. They were not tears of sorrow, but of an overwhelming sense of veneration for the meek, saintly friend who on his impending departure wrote a fatherly message of sweet counsel and directions to all those he loved. And who knows how wide was the beloved circle of this great-hearted man!

Like King David, the Rabbi of Biala זצ"ל gave his son effective charge and it may be said of him "and Nathan David lay at rest with his saintly ancestors." תנצב"ה

to adhere closely to the original text and to reproduce the author's meaning both faithfully and idiomatically.

I am indebted to the children of the late Mr. L. Rickel-Lewis ז״ל the founder of the Rickel Beth Hamedrash—who have enabled me to publish this "Will" in his everlasting memory.

My thanks are also due to Mr. A. Mayers and Mr. H. Stark, the chairman and Vice President of the Biala Rabbi Beth Hamidrash Committee, for their generosity.

I express my sincere thanks to the Executive and Committee of the Biala Beth Hamidrash for the manner in which they are discharging their duties.

H.R.

friendliness. He was utterly devoid of any ambition for high office or social distinction. He shunned many honours which were within his reach. Nor would he allow his time to be frittered away by activities which could be carried out by others. A life of study amidst his books was his ideal. The Biala Rabbi will for all who knew him remain a rare and striking example of a man with rare mental gifts who found his chief happiness in exercising them, irrespective of any material gain. He was however always ready to fulfil the duties necessitated by his position in his congregation.

At the age of 47 after a sudden and short illness, he was summoned to the "Academy on High" on the eve of 29th of Tishri, 5708.

This Will was not written with a view to publication. As mentioned at the end of the Will it was written during the Rabbi's illness. But it contains matter of high spiritual value which can appeal to a circle much wider than that for which it was primarily intended. It was felt that its publication both in its Hebrew original and in its English and Yiddish versions, would confer a spiritual benefit on those who would peruse it. And it is in a deep sense of filial reverence that a translation has been attempted; although not representing literal translation every endeavour has been made

a line of distinguished Rabbis of Ozarow, Sidlow-ca, Lentshna, among whom was the Rabbi of Pesischa known as the "Yid-ha-kodosh", forming a Chassidic dynasty which combined Rabbinic learning with mastery of the cabbalah.

As a child he was considered a prodigy and he sat later at the feet of the great masters of Talmudic law at the Yeshiboth of Ozarow, Radzmin and Warsaw and obtained his Semicha when 18 years old from the Warsaw Beth Din. In the same year he married the daughter of the Rabbi of Novominsk, a descendant of Rabbi Isaac of Berdicew, Rabbi Nahum of Tzernobel and Rabbi Israel Baal Shem.

His literary output was considerable. He wrote commentaries on the Pentateuch, on the Ethics of the Fathers, and on the Zohar. Nor were his interests confined to Rabbinic studies. He was at home in Jewish history and post Rabbinic literature also.

He came to England in 1928, and gained innumerable adherents through his saintliness and piety. A quiet wisdom, a genuine unselfishness and a discerning judgment, made him a powerful influence in the whole circle in which he moved.

His bearing was one of great dignity even courtliness, coupled with a warm and unaffected

PREFACE

THIS "WILL" is no ordinary document. It reveals a great and noble soul filled with infinite faith in God, deep love for Judaism and Jewish traditions as well as a serene outlook on life. A warm glow of faith, calmness of spirit and the clearness of mind and love for his fellow men and his family are communicated in every sentence of this remarkable "Will". The learning and piety enshrined in this "Will" are unobtrusive but their roots are deep in Chassidic and general Jewish traditions. Only one who had drank deeply of the fountain of Hebrew lore and had woven the fabric of his life from the threads of Jewish saintliness and the Chassidic mysticism could have written such a document, which can rank with the ethical Wills of the pious men of former ages.

Rabbi Nathan David Rabinowicz זצ״ל or the Biala Rabbi, as he was generally called, was born in Biala in the year 1900. He came of an illustrious family and could trace his ancestry back to

THE BIALA RABBI זצ״ל

Printed in England.
The Narod Press (T.U.), 129-131 Cavell Street, London, E.

THE WILL AND TESTAMENT

of

Rabbi Nathan David Rabinowicz

זצ״ל

(The Biala Rabbi)

Edited by

H. RABINOWICZ

London

5708